

kryjí ústup. Nemám na venkově po ruce ani Moderní revue, ani Pokrokové revue, v níž vyzpěvoval V. Dyk směrový význam J. Holého (dodám citáty z nich co nejdřív), ale k usvědčení V. Dyka stačí mně sešit Lumíra, na který odpovídám. Píše tam V. Dyk doslova: „Vytkl jsem význam a váhu činnosti Holého jako zdravou reakci proti extrémům poesie umělkované a formalistní.“ Obracím se ne k nesoudnému zrušiteli V. Dykovi, ale k čtenáři a táži se: co jiného praví tu V. Dyk (při všem opatrnictví ve výrazu), než jsem řekl já? „Zdravá reakce proti umělkovanosti“ — co jest jiného než *obroditelství*? Obroditel, toť muž, který *vrací k původní silce* cosi, co vyběhlo v prázdné výstřelky.

Ale já opakuju V. Dykovi: tím Holý není, a kdo z něho něco podobného dělá, klame a podvádí, a V. Dyk jest tvůrcem této konvenční lži o Holém, která grassiruje ve valné části mladší kritiky. Reakcí proti tmavé malbě jest malba světlá, reakcí proti impresionismu jest obraz komponovaný, reakcí proti koloristické beztvárnosti jsou citelivě přísné linie a kreslífi. . . ale reakcí proti *žádné* malbě není kus zdi, poházený maltou, postříkaný vápnem, poněvadž takový kus zdi jest *mimo* každé umění, *mimo* každou estetiku. A mimo každou estetiku jsou i syrové, zmatené, temné a triviální verše J. Holého, jak je přinášeji na př. jeho Mračna.

2. V. Dyk klame dále, imputuje-li mně názor, že poesie Březinova jest „*summum a jediné*“, *mimo něž není cesty v umění*. Nikdy jsem nic takového nenapsal a nemyslil; kdybych tak cítil, zahodil bych sám péro, nečetl bych jiných knih než Březinových, nepsal o ničem jiném. Březina jest jistě ve svém způsobu a rodu zjev výsostný, zjev vzácné dokonalosti — ale i básník jiného způsobu a rodu může býti spasen, má-li jen Březinovu *mravní a uměleckou metodu*, jeho velikost duše, touhu dokonalosti, entuziasmus vzletu, zákonnou ryzost vise. Všecko, co jsem tvrdil a tvrdím, jest jen, že proti umělci, jako jest Březina, nemůže býti reakcí nedouk, jako jest Holý, proti básníkovi a mysliteli jako Březina hrubý improvizátor a povreční, nedůsažný rýmař à la Holý.

3. Těší mne nesmírně a nesobecky Dykovy výklady o estétství i to, že p. Dyk uznává jeho oprávněnost. Ovšem jen u svých přátel; u těch jest patrně nutnost, kdežto jinde jest padělkem. Neboť jak může být někdo estétem, kdo hájí svého názoru a přesvědčení proti Dykovi? Nikdy: to je jen hokynář. Neboť estét jest patrně člověk, který nemá přesvědčení, a má-li je náhodou, skryje je do kapsy, znelíbí-li se p. Dykovi a hledí žít s ním i nadále pokojně pod jednou střechem. Nač by potřeboval dělat V. Dyk svým přátelům reklamu? Jemu stačí úplně na to jeho — *sit venia verbo* — literární filosofie. Geniové pracují ve všem právě geniálně.

4. Můj Varjan nemůže mít ovšem nového pohledu na věci života a smrti, když jej má Dykův Hackenschmid. Dal si jej dokonce patentovat. Říšský německý patent (D. R. P.) No. 12.033 (vynálezce: Przybyszewski v trilogii Homo sapiens) a francouzský č. 3215 (vynálezce: inženýr-mechanik Bourget v Žákovi).

V. Dyk míní dále, že jsem „si vypůjčil zcela bez ostychu celý passus z jeho kaceřovaných Poznámek“. Prošim V. Dyka, aby se laskavě obtěžoval důkazem a vytiskl nalevo *svůj passus* a vedle něho napravo *můj passus*; Lumír jest dost široký a snese tento důkaz. Do té doby však necht' přijme mé ujištění, že kdybych sešel duševně a neměl již svých myšlenek, budu raději opisovat z kaceřovaného Pražského deníka než z jeho velebených a korunovaných arciděl, poněvadž z onoho mohou opsat jen hloupost, z těchto jesuitskou perfidnost.

5. Nazval jsem V. Dyka „radikálníčícím literátem“ a trvám na tom jméni: vystihuje jeho případ. Dovedu ctít radikalism, kde je výrazem povahy, nutností temperamentu, za nímž stojí celý člověk, ale toho není u tohoto člověka chladné hlavy, kombinátora a počítáře, který dovede snad všecko, jen ne nechati se strhnouti mohutným proudem citovým. Aby mně bylo rozumět a abych osvětlil základní rozpor Dykův: Mickiewicz na př. byl pravý a veliký citový radikál ve svém národním šovinismu — před ním klobouk vždycky dolů a hluboko dolů! — Dyk vedle něho jest malý, úředně schválený katechismus škorpivého a malicherného českého pseudoradikalismu. Vedle nádherného lva — malý jedovatý pavouk! Tam světec a rek — zde suchý a hašteřivý scholastik a církevníček malinké svárlivé sektičky.

Ostatně, aby nebylo pochyby o upřímnosti a důslednosti radikalismu Dykova: Loni v létě útočil Dyk ve svých Poznámkách v Pokrokové revui velmi prudce na Národní listy, v nichž viděl naprostý úpadek vši politické i národní cti — a za několik neděl potom vyšel kalendář týchž Národních listů a v něm — příspěvek páně Dykův! Charakterní, důsledný muž! Jeho levice nevěděla patrně o tom, co činí jeho pravice. V. Dyk má pravdu: je-li to zde *politika*, jsem vedle něho bédný nedouk.

6. V. Dyk klevetí cosi i o „sympatiích zagitovaných a slepých strančků“ a naráží tím patrně na realisty. Pan Dyk měl by se prostě stydět. Čtenáři tohoto listu vědí, že v 9. čísle Noviny byl ode mne článek O umělecké kultuře, umělecké mravnosti atd.,¹ v němž jsem se postavil přímo proti *literární filosofii realismu*, a nyní přijde tento člověk a lže, lže hůře než poslední svičková bába. Nebude tvrdit snad ještě Dyk, že mezi realisty agituje pro mne p. dr Herben?

Minulost prý mluví, ano: minulost mluví a V. Dyk pomlouvá. Na politiku nazíral jsem vždycky sub specie kultury a stál jsem vždycky in politicis na levém křídle, kde boj nebyl chytráctvím, sportem, ani pohodlím, ale službou Myšlence. A k ní přihlásil jsem se otevřeně ve chvílích i nebezpečných, kdy se za to platilo nadávkami, kamením a pohružkami tak opravdovými, jaké sotva kdy dolehly k radikálním uším V. Dyka.

Satirické zbraně V. Dykovy

Jak známo, podepisuju se F. X. Šalda; Dyk shledává však nesmírně vtipným cosi, co již snad nedělají ani „humoristé“ katolických kalendářů: měniti mé jméno a psáti František Šalda. František Šalda míní to, František Šalda řekl ono! Těším se, že brzy ovšední tento jemný prostředek a dočtu se jednou u Dyka: Franta Šalda napsal to nebo ono. A nyní představte si, že bych se psal třebaš M. A. Šalda. Jaký trumf by to byl pro prvního českého satirika! Matěj Šalda sem, Matěj Šalda tam. Můj bože, to by bylo vítězství! Dnes již i cowboy nechává jméno svého bližního na pokoji a respektuje je; píše-li se někdo na př. *Jifi*, říká mu *Jifi*, byť věděl, že se jmenuje vpravdě třebaš Josef.

1 - [Viz zde str. 40 a n.]